

‘Energiedeficiëntie bij z

Ontsloten lijnzaad vervult een belangrijke functie ten behoeve van darmgezondheid.

De basis voor de productieve zeug wordt gelegd in haar fase als gelt. „Gelten zijn het grondkapi-taal van de zeughouderij”, aldus voederadviseur Heinrich Kleine Klausing. „Goed management en de juiste voeding in de zeughouderij bouwen daarop voort.”

Diervoeding

[Jacqueline Wijbenga]

De Duitse varkenssector professionaliseert, constateert Herbert Heger van Boehringer Ingelheim tijdens een themadag voor zeughouders van Deutsche Tiernahrung Cremer in Düsseldorf.

„De afgelopen jaren is de gezondheidsstatus aanzienlijk verbeterd, vooral door vervanging van de veestapel”, aldus Heger. Daarnaast dragen schaalvergroting, medicijnen, (preventieve)

entingen, voeders en aangepast management bij aan het verhogen van de gezondheid. „Kritisch punt in het systeem blijft het samenvoegen van biggen van verschillende herkomst op opfok- of mestbedrijven. In die overgangsfase kunnen we nog veel winnen als het gaat om gezondheidsbehoud van dieren.” Heger benadrukt dat hiervoor een omslag in denken noodzakelijk is. „De varkenshouder moet meer denken vanuit zijn rol in de keten, niet alleen aan zijn eigen bedrijf.”

Voeding

Dr. Heinrich Kleine Klausing onderschrijft Hegers visie. „Goed management is het halve werk en dat begint al in de geltentopfok.” De basis wordt gelegd met de juiste huisvesting, maar ook aandacht voor voeding is onderdeel van de managementtaken en – visie van de varkenshouder. „Voeding

Samenstelling zeugvoeders

grondstof per kg voer	Dragende zeugen	Lacterende zeugen
ME, MJ	11,8-12,2	12,8-13,4
Ruw eiwit (g)	120-140 (NT/HT)	160-175
Ruw vezel (g)	>70	50
Lysine (g)	5,5-6,0 (NT/HT)	9,5
Calcium (g)	5,5-6,0	7,5
Verteerbaar fosfor (g)	2,0-2,2	3,3
Fosfor (g)	4,0-4,5	5,5
Natrium (g)	2,0	2,0
Vitamine A (IE)	10.000-15.000	10.000-15.000
Vitamine D (IE)	2000	2000
Vitamine E (IE)	50-100	50-100

ij zeugen voorkomen'

Symposium 'Management en voeding in zeugenhouderij'

moet zijn afgestemd op de levensfase van de dieren. Van gelten die vleesvarkensvoeders krijgen, kun je niet verwachten dat ze in topconditie zijn", aldus Kleine Klausing. Zeugen benutten de voeders voor een scala aan lichaamsfuncties, als laatste voor vetaanzet.

„Vet wordt door zeugen ook snel weer verbruikt. Te weinig vetreserves bij zeugen leidt echter tot vruchtbaarheidsproblemen. Dit kan worden voorkomen door het juiste voedingsregime."

Varkenshouders moeten volgens Kleine Klausing niet alleen in de trog kijken naar de voeropname, maar vooral ook naar de mestconsistentie. „Dit zegt als regel veel over opname en vertering." Ook varkens hebben ruwvoer of vezels nodig voor het optimaliseren van de vertering. Volgens de voedingsadviseur houdt het Nederlandse voederwaarderingssysteem dat uitgaat van nettoenergie daar meer rekening mee dan het Duitse systeem. „Dat is niet toepasbaar, zeker niet bij zelfmenging."

Het samenstellen van een goed lactatievoer voor zeugen is de grootste uitdaging. „Die voeders schieten meestal tekort." Volgens Kleine Klausing kunnen de tekorten worden opgeheven door bijvoorbeeld het gebruik van ontsloten lijnzaad. Hij heeft goede ervaringen met Linum plus, een met ontsloten lijnzaad verrijkt zeugvoer. „Dit heeft

De melkproductie moet in de eerste uren na de geboorte goed op gang komen, want de kwaliteit van biest gaat juist in die periode snel achteruit.

een positief effect op de mestconsistentie en blijkt in de praktijk ook te resulteren in meer melk en een betere zeugengezondheid.

Worp

In de periode van werpen is bij zeugen meestal sprake van energiedeficiëntie. Endotoxinen veroorzaken in deze fase melkdeficiëntie. „Van belang is dat de melkproductie in de eerste uren na de geboorte goed op gang komt, want de kwaliteit van biest gaat juist in die periode snel achteruit." Goede biestkwaliteit in de eerste levensfase voorkomt volgens Kleine Klausing veel PMWS-problemen.

De voederadviseur wijst erop dat in het algemeen de voerhoeveelheid voor zeugen vlak voor het werpen wordt teruggebracht. „Hierdoor wordt een energietekort geforceerd. De zeug heeft dan onvoldoende energie voor het werpen,

maar ook voor darmperistaltiek.

Daardoor is het dier genoodzaakt de vetreserves aan te spreken, die eigenlijk deels ten goede moeten komen van de zogende big. Op deze manier worden

Aandachtspunten voeders tijdens werpen en zogen

1. Geven de zeugen voldoende melk? Zo niet, dan de eerste 7 tot 10 dagen bijvoeren, 0,5 tot 0,7 kilo per zeug per dag. Overvoeren voorkomen.
2. Nemen de zeugen na de eerste lactatieweek voldoende voer op? Zo niet, watervoorziening en -opname controleren; optimaal 40 liter per dag. Check temperatuur in de stal; zeug houdt van koel, big juist van warm. Elke graad temperatuurstijging boven 20 °C leidt tot voeropnamevermindering van 100 g per dag. De gewichtafname van de zeug aan het eind van de zogperiode mag niet meer dan 15 kilo zijn.

>> 'Energiedeficiëntie bij zeugen voorkomen'

Vervanging veestapel

Duitsland kent veel verouderde stallen en varkensstapels. De laatste jaren komt daar verandering in, constateert Herbert Heger van Boehringer Ingelheim. „Veel varkenshouders kiezen ervoor hun veestapel volledig te vervangen om zo een hogere gezondheidsstatus te bereiken.“ Daarvoor werd in het verleden vooral gekeken naar vervanging door Nederlandse lijnen, maar inmiddels tonen Duitse varkenshouders ook veel belangstelling voor Deens uitgangsmateriaal. Daarvoor heeft ook Sauenzucht Kölsa, een varkensbedrijf in voormalig Oost-Duitsland, gekozen. „Het was een gemengd bedrijf met melkvee, akkerbouw en 1400 zeugen toen we het in 1997 kochten“, vertelt bedrijfsleider Thomas Böhm. In 2006 werd besloten de melkveetak af te stoten en volledig verder te gaan in de varkenshouderij. De zeugen waren tot eind 2007 van een voormalig Oost-Duitse genetisch lijn:

Leicoma. „De kengetallen op ons bedrijf vielen tegen. We haalden gemiddeld 10,4 levend geboren biggen per zeug, hadden een slechte gezondheidsstatus en hoge kosten voor dierenarts en medicijnen. Alles wat er op de lijst van varkensziekten staat, trof je aan op ons bedrijf.“ Ook de resultaten in de mesterij vielen tegen. In 2008 werd daarom een drastisch besluit genomen: een volledig nieuwe start. „Dat betekende alle dieren weg, stallen leeg en overnieuw beginnen.“

Voor het herbevolken van de gereinigde en gerenoveerde stallen, zocht Böhm dieren van één genetische bron. Uiteindelijk werd gekozen voor Deens uitgangsmateriaal. De eerste worp in december 2008 resulteerde in 16 levend geboren biggen bij die zeug. De anderen bleven daarbij achter. „De aanvoer van de nieuwe dieren was niet optimaal. Bovendien blijkt er een E.coli-besmetting te zijn. Die dingen drukken de resultaten.“ Ook heeft hij zeugen verloren door maagverdraaiingen, een bekend probleem bij Deense varkens. „Dit proberen we aan te pakken door een ander voerregime en het handmatig bijgeven van water om zo de vertering te optimaliseren.“ De tweede worp dit voorjaar kwam uit op een gemiddelde van 13,8 levend geboren biggen per zeug. „Ten opzichte van de oude situatie hebben we een enorme sprong voorwaarts gemaakt. Hoe dat financieel uitpakt, is nu nog niet te zeggen. Het boekjaar loopt nog, maar tot nu toe hebben we al onze rekeningen kunnen betalen“, besluit Böhm niet zonder trots.

Böhm realiseert zich dat een dergelijk besluit niet voor iedere varkenshouder is weggelegd, maar het was voor dit bedrijf wel de redding. „Herbevolking is vooral aantrekkelijk in minder intensieve gebieden, zoals hier in Oost-Duitsland. In een regio met veel intensieve veehouderij is de kans op herbesmetting heel groot en schoon blijven praktisch onmogelijk.“

zowel de zeug als de big tekort gedaan.“ De negatieve energiebalans heeft voor de zeug ook op de langere termijn gevolgen. „Het beïnvloedt de volgende drachten. De zeug krijgt minder grote foetussen en biggen hebben een lager geboortegewicht.“

Transitie

De zeughouderij kan in de ogen van Kleine Klausung veel leren van kennis

die is ontwikkeld over transitievoeders in de melkveehouderij. „Daar zijn voeders voor dragende en lacterende dieren op elkaar afgestemd.“ Net als melkkoaien, moeten ook lacterende zeugen worden ondersteund via voeding. „De darm moet hoe dan ook in beweging blijven“, benadrukt de voedingsadviseur. Kleine Klausung heeft al langere tijd goede ervaringen met het inzetten van een Prelac-voer. In dit voer vervult ont-

sloten lijnzaad een belangrijke functie ten behoeve van darmgezondheid. Daarbij is niet alleen de juiste voeding van belang, ook de omstandigheden in de stal moeten in ogenschouw worden genomen. Kleine Klausung illustreert dit aan de hand van een voorbeeld. „Een lacterende zeug die 6,5 kilo voer per dag opneemt met 13,4 MJ metabole energie per kilo krijgt per dag 87 MJ. Bij een temperatuuroename van 10 graden en een voeropname daling van 1 kilo is dat nog maar 74 MJ.“ De verminderde voeropname van hogere temperaturen is een gegeven. „De oplossing zou een voeder met een hogere energetische waarde zijn, maar een dergelijk voer is enorm duur en heeft een negatief effect op de mestconsistentie. Daarom is het van groot belang dat via de juiste grondstoffen een voer wordt ontwikkeld dat garant staat voor een hoge voeropname en een goede verttering in de dikke darm.“ Dit voorbeeld illustreert volgens Kleine Klausung eens te meer waarom het zo belangrijk is zeugen al in een vroeg stadium van hun leven de juiste voeders te geven. „Dat begint al bij gelten. Die zijn het grondkapitaal van de zeughouderij“, besluit de voedingsadviseur. ■